יצחק-לייב פּרץ

באָנטשע שווײַג

דאָ אויף דער וועלט, האָט באָנטשע שווײַגס טויט גאָר קיין אײַנדרוק נישט געמאַכט! פֿרעגט עמעצן בחרם: **ווער** באָנטשע איז געווען, ווי אַזוי ער האָט געלעבט, אויף וואָס ער איז געשטאָרבן! צי האָט אין אים דאָס האַרץ געפּלאַצט, צי די כּוחות זענען אים אויסגעגאַנגען, צי דער מאַרך-ביין האָט זיך איבערגעבראָכן אונטער אַ שווערער לאַסט... ווער ווייסט? אפֿשר איז ער גאָר פֿאַר **הונגער** געשטאָרבן!

אַ פֿערד אין טראַמוויי זאָל פֿאַלן, וואָלט מען זיך מער אינטערעסירט. עס וואָלטן צײַטונגען געשריבן, הונדערטער מענטשן וואָלטן פֿון אַלע גאַסן געלאָפֿן און די נבֿלה באַקוקט; באַטראַכט אַפֿילו דאָס אָרט, ווו די מפּלה איז געווען...

נאָר דאָס פֿערד אין טראַמוויי וואָלט אויך די זכיה נישט געהאַט, עס זאָל זײַן אַזוי פֿיל פֿערד ווי מענטשן – טויזנט מיליאָן!

באָנטשע האָט שטיל געלעבט און איז שטיל געשטאָרבן; ווי אַ שאָטן איז ער דורך – דורך אונדזער וועלט!

אויף באָנטשעס ברית האָט מען קיין ווײַן נישט געטרונקען, עס האָבן קיין כּוסות געקלונגען! צו בר-מצווה האָט ער קיין קלינגענדיקע דרשה נישט געזאָגט... געלעבט האָט ער ווי אַ גרוי קליין קערנדל זאַמד בײַם ברעג פֿון ים. צווישן מיליאָנען זײַנס-גלײַכן; און, אַז דער ווינט האָט'ן אויפֿגעהויבן און אויף דער אַנדערער זײַט ים אַריבערגעיאָגט, האָט עס קיינער נישט באַמערקט!

בײַם לעבן האָט די נאַסע בלאָטע קיין צייכן פֿון זײַן פֿוס נישט באַהאַלטן? נאָכן טויט – האָט דער ווינט דאָס קליינע ברעטל פֿון זײַן קבֿר אומגעוואָרפֿן; דעם קברנס ווײַב האָט עס געפֿונען ווײַט פֿון קבֿר און דערבײַ אַ טעפּל קאַרטאָפֿל אָפּגעקאָכט... עס איז דרײַ טעג נאָך באָנטשעס טויט, פֿרעגט דעם קברן בחרם, ווו ער האָט'ן געלעגט!

וואָלט באָנטשע אַ מצבֿה געהאַט, וואָלט אפֿשר איבער הונדערט יאָר אַן אַלטערטום-פֿאָרשער זי געפֿונען, און דער נאָמען "באָנטשע שווײַג" וואָלט נאָך אַמאָל איבערגעקלונגען אין אונדזער לופֿט.

אַ שאָטן! זײַן פֿאָטאָגראַפֿיע איז נישט געבליבן בײַ קיינעם אין מוח, בײַ קיינעם אין האַרץ; עס איז פֿון אים קיין זכר געבליבן!

"קיין קינד, קיין רינד"; עלנט געלעבט – עלנט געשטאָרבן!

ווען נישט דער מענטשלעכער גערודער, וואָלט אפֿשר עמעצער אַמאָל דערהערט ווי באָנטשעס מאַרך-ביין האָט אונטער דער לאַסט געקנאַקט; וואָלט די וועלט מער צײַט געהאַט, וואָלט עמעצער אפֿשר אַמאָל באַמערקט, אַז באָנטשע (אויך אַ מענטש) האָט לעבעדיקערהייט צוויי אויסגעלאָשענע אויגן און שרעקלעך אײַנגעפֿאַלענע באַקן; אַז אַפֿילו ווען ער האָט גאָר שוין קיין לאַסט ניט אויף די פּלייצעס, איז אים אויך דער קאָפּ צו דער ערד געבויגן, גלײַך ער וואָלט לעבעדיקערהייט זײַן קבֿר געזוכט! וואָלטן אַזוי ווייניק מענטשן ווי פֿערד אין טראַמוויי געווען, וואָלט אפֿשר אַמאָל עמעצער געפֿרעגט: ווו איז באָנטשע אַהינגעקומען?!

ווען מען האָט באָנטשען אין שפּיטאָל אַרײַנגעפֿירט, איז זײַן ווינקל אין סוטערינע נישט ליידיק געבליבן – עס האָבן דערויף צען זײַנס גלײַכן געוואַרט, און צווישן זיך דעם ווינקל "אין פּלוס" ליציטירט; ווען מען האָט'ן פֿון שפּיטאָל-בעט אין טויטן-שטיבל אַרײַנגעטראָגן, האָבן אויפֿן בעט צוואַנציק אָרעמע קראַנקע געוואַרט... ווען ער איז אַרויס פֿון טויטן-שטיבל – האָט מען צוואַנציק הרוגים פֿון אונטער אַן אײַנגעפֿאַלן הויז געבראַכט – ווער ווייסט ווי לאַנג ער וועט רויִק ווינען אין קבֿר? ווער ווייסט וויפֿל עס וואַרטן שוין אויף דעם שטיקל פּלאַץ....

שטיל געבוירן, שטיל געלעבט, שטיל געשטאָרבן און נאָך שטילער באַגראָבן.

* * * * * * * * * * * * * * * * * *

נאָר נישט אַזוי איז געווען אויף **יענער** וועלט! **דאָרטן** האָט באָנטשעס טויט אַ גרויסן איינדרוק געמאַכט!

דער גרויסער שופֿר פֿון משיחס צײַטן האָט געקלונגען אין אַלע זיבן הימלען: באָנטשע שווײַג איז נפֿטר געוואָרן! די גרעסטע מלאָכים מיט די ברייטסטע פֿליגל זענען געפֿלויגן און איינער האָט דעם אַנדערן איבערגעגעבן: באָנטשע איז "נתבקש געוואָרן בישיבֿה של מעלה!" אין גן-עדן איז אַ רעש, אַ שׂמחה, אַ גערודער: "באָנטשע שווײַג! אַ שפּאַס באָנטשע שווײַג!"

יונגע מלאָכימלעך מיט בריליאַנטענע אייגעלעך, גאָלדענע דראָטאַרבעטנדיקע פֿליגעלעך און זילבערנע פּאַנטאָפֿעלעך זענען באָנטשען אַנטקעגנגעלאָפֿן מיט שׂמחה! דער גערויש פֿון די פֿליגל, דאָס קלאַפּן פֿון דע פּאַנטאָפֿעלעך און דאָס פֿריילעכע לאַכן פֿון די יונגע, פֿרישע, רויזיקע מײַלעכלעך האָט פֿאַרפֿולט אַלע הימלען און איז צוגעקומען ביז צום כּסא-הכּבֿוד, און גאָט אַליין האָט אויך שוין געוווּסט, אַז באָנטשע שווײַג קומט!

אַבֿרהם אָבינו האָט זיך אין טויער פֿון הימל געשטעלט, די רעכטע האַנט אויסגעשטרעקט צום ברייטן "שלום עליכם" און אַ זיסער שמייכל שײַנט אַזוי העל אויף זײַן אַלטן פּנים!

וואָס רעדלט אַזוי אין הימל?

דאָס האָבן צוויי מלאָכים אין גן-עדן אַרײַן פֿאַר באָנטשעס וועגן אַ גינגאָלדענע פֿאָטערשטול אויף רעדלעך געפֿירט!

וואָס האָט אַזוי העל געבליצט?

דאָס האָט מען דורכגעפֿירט אַ גאָלדענע קרוין מיט די טײַערסטע שטיינער געזעצט! אַלץ פֿאַר באָנטשען!

נאָך פֿאַרן פסק פֿון בית-דין של מעלה? פֿרעגן די צדיקים פֿאַרווּנדערט און נישט גאָר אָן קנאה.

– אָ! ענטפֿערן די מלאָכים, דאָס וועט זײַן אַ פּראָסטע פּוסטע פֿאָרמע! קעגן באָנטשע שווײַג וועט אַפֿילו דער קטיגור קיין וואָרט אין מויל נישט געפֿינען! די "דיעלע" וועט דויערן פֿינף מינוט! - - איר שפּילט זיך מיט באָנטשע שווײַג! –

אַז די מלאָכימלעך האָבן באָנטשען געכאַפּט אין דער לופֿט און אָפּגעשפּילט אים אַ זעמער; אַז אַבֿרהם אָבינו האָט אים ווי אַן אַלטן קאַמעראַד די האַנט געשאָקלט; אַז ער האָט געהערט, אַז זײַן שטול איז גרייט אין גן-עדן; אַז אויף זײַן קאָפּ וואַרט אַ קרוין; אַז אין בית-דין של מעלה וועט מען איבער אים קיין וואָרט נישט רעדן – האָט באָנטשע, גלײַך ווי אויף יענער וועלט, געשוויגן פֿאַר שרעק! עס איז אים דאָס האַרץ אַנטגאַנגען! ער איז זיכער, אַז דאָס מוז זײַן אַ חלום, אָדער אַ פּראָסטער טעות!

ער איז צו ביידע געוווינט! נישט איין מאָל האָט אים אויף יענער וועלט געחלומט, אַז ער קלויבט געלט אויף דער פּאָדלאָגע, גאַנצע אוצרות ליגן... און אויפֿגעכאַפּט האָט ער זיך נאָך אַ גרעסערער קבצן ווי נעכטן... נישט איין מאָל האָט אים עמעץ פֿאַר טעות צוגעשמייכלט, אַ גוט וואָרט געזאָגט און איבערגעדרייט זיך און אויסגעשפּיגן...

– מײַן מזל.– טראַכט ער – איז שוין אַזוי!

און ער האָט מורא געהאַט די אויגן אויפֿצוהייבן, דער חלום זאָל נישט פֿאַרשווינדן; ער זאָל זיך נישט אויפֿכאַפּן ערגעץ אין אַ הייל צווישן שלאַנגען און עקדעשן! ער האָט מורא פֿון מויל אַ קלאַנג אַרויסצולאָזן, מיט אַ גליד אַ ריר צו טאָן – מען זאָל אים נישט דערקענען און אַוועקשלײַדערן אויף כּף-הקלע..

ער ציטערט און הערט נישט די מלאָכימס קאָמפּלימענטן, זעט נישט זייער טאַנצן אַרום אים, ער ענטפֿערט נישט אַבֿרהם אָבינו אויפֿן

הערצלעכן ״שלום עליכם״, און – געפֿירט צום בית-דין של מעלה – זאָגט ער אים קיין ״גוט מאָרגן״ נישט...

אויסער זיך איז ער פֿאַר שרעק!

און זײַן שרעק איז נאָך גרעסער געוואָרן, אַז ער האָט, נישט ווילנדיק, דערזען די פּאָדלאָגע פֿון בית-דין של מעלה. סאַמע אַלאַבאַסטער מיט בריליאַנטן! ״אויף אַזאַ פּאָדלאָגע שטייען מײַנע פֿיס!״ – ער ווערט אין גאַנצן פֿאַרשטאַרט! ״ווער ווייסט וועלכן גבֿיר, וועלכן רבֿ, וועלכן צדיק מען מיינט... ער וועט קומען – וועט זײַן מײַן פֿינצטערער סוף!״

פֿאַר שרעק האָט ער אַפֿילו נישט געהערט ווי דער פּרעזידענט האָט בפֿירוש אויסגערופֿן: ״די דיעלע פֿון באָנטשע שווײַג!״ און, דערלאַנגענדיק דעם מליץ יושר די אַקטן, געזאָגט: ״לעז, נאָר בקיצור!״

מיט באָנטשען דרייט זיך דער גאַנצער סאַלאָן. עס רוישט אים אין די אויערן. אינעם גערויש הערט ער דאָך אַלע מאָל שאַרפֿער און שאַרפֿער דעם מלאכס מליצעס זיס קול ווי אַ פֿידל:

– זײַן נאָמען – הערט ער – האָט אים געפּאַסט ווי צו'ן אַ שלאַנק לײַב אַ קלייד פֿון אַן אַרטיסט אַ שנײַדערס האַנט.

– וואָס רעדט ער? – פֿרעגט זיך באָנטשע, און ער הערט ווי אַן אומגעדולדיקער קול האַקט אים איבער און זאָגט:

– נאָר אָן משלים!

– ער האָט זיך קיין מאָל – הייבט ווײַטער אָן דער מליץ יושר – אויף קיינעם נישט געקלאָגט, נישט אויף גאָט, נישט אויף לײַט; אין זײַן אויג האָט קיין מאָל נישט אויפֿגעפֿלאַמט קיין פֿונק פֿון האַס, ער האָט עס קיין מאָל נישט אויפֿגעהויבן מיט אַ פּרעטענזיע צום הימל.

באָנטשע פֿאַרשטייט ווײַטער נישט אַ וואָרט, און דאָס האַרטע קול שלאָגט ווײַטער איבער:

– אָן רעטאָריק!

– איובֿ האָט נישט אויסגעהאַלטן. ער איז אומגליקלעכער געווען –

– פֿאַקטן, טרוקענע פֿאַקטן! רופֿט נאָך אומגעדולדיקער דער פּרעזעס.

– צו אַכט טאָג האָט מען אים מל געווען –

– נאָר אָן רעאַליזם!

– אַ מוהל אַ פֿושער האָט דאָס בלוט נישט פֿאַרהאַלטן –

– ווײַטער!״

– ער האָט אַלץ געשוויגן (פֿירט ווײַטער דער מליץ יושר) אַפֿילו ווען די מוטער איז אים געשטאָרבן און ער האָט צו דרײַצן יאָר אַ שטיפֿמאַמע באַקומען... אַ שטיפֿמאַמע אַ שלאַנג, אַ מרשעת....

– מיינט מען דאָך אפֿשר פֿאָרט מיך! טראַכט באָנטשע –

– אָן אינסינואַציעס אויף דריטע פּערזאָנען, בייזערט זיך דער פּרעזעס.

– זי פֿלעגט אים קאַרגן דעם ביסן...אייערנעכטיק פֿאַרשימלט ברויט... האָר-פֿלאַקס פֿאַר פֿלייש... און זי האָט קאַווע מיט סמעטענע געטרונקען –

– צו דער זאַך! שרײַט דער פּרעזעס.

– זי האָט אים פֿאַר דאָס קיין נעגל נישט געקאַרגט און זײַן ברוין-און-בלוי לײַב פֿלעגט אויסקוקן דורך אַלע לעכער פֿון זײַנע פֿאַרשימלט-צעריסענע קליידער... ווינטער אין די גרעסטע פֿרעסט האָט ער איר באָרוועס אויפֿן הויף האָלץ געהאַקט, און די הענט זענען צו יונג און צו שוואַך געווען, די קלעצלעך צו דיק, די האַק צו שטומפּיק... נישט איין מאָל האָט ער זיך די האַנט פֿון די געלענקן אויסגעריסן, נישט איין מאָל האָט ער זיך די פֿיס אָפּגעפֿרוירן, נאָר **געשוויגן** האָט ער, אַפֿילו זיך פֿאַרן פֿאָטער –

– פֿאַרן שיכּור! לאַכט אַריַין דער קטיגור, און באָנטשען ווערט קאַלט אין אַלע אבֿרים –

– נישט געקלאָגט, ענדיקט דער מליץ יושר דעם זאַץ.

– און שטענדיק עלנט – פֿירט ער וויַיטער – קיין חבֿר, קיין תּלמוד-תּורה, קיין חדר... קיין גאַנץ בגד... קיין פֿריַיע מינוט –

– פֿאַקטן – רופֿט וויַיטער דער פּרעזעס.

– ער האָט געשוויגן אַפֿילו שפּעטער, ווען דער פֿאָטער האָט'ן שיכּורערהייט אַ מאָל אָנגעכאַפּט ביַי די האָר און אין מיטן אַ שנייענדיקער ווינטער-נאַכט אַרויסגעוואָרפֿן פֿון שטוב! ער האָט זיך שנעל אויפֿגעהויבן פֿון שניי און איז אַנטלאָפֿן וווּ די אויגן האָבן אים געטראָגן...

אויפֿן גאַנצן וועג האָט ער געשוויגן... ביַים גרעסטן הונגער האָט ער נאָר מיט די אויגן געבעטלט!

ערשט אין אַ שווינדלענדיקער, נאַסער פֿרילינג-נאַכט, איז ער אין אַ גרויסער שטאָט אַריַינגעקומען, ער איז אַריַין ווי אַ טראָפּן אין אַ ים און דאָך האָט ער די אייגענע נאַכט אין אַרעסט פֿאַרבראַכט... ער האָט געשוויגן, נישט געפֿרעגט פֿאַרוואָס, פֿאַר ווען? ער איז אַרויס און די שווערסטע אַרבעט געזוכט! נאָר ער האָט געשוויגן!

שווערער פֿאַר דער אַרבעט איז געווען זי צו געפֿינען – ער האָט געשוויגן!

באָדנדיק זיך אין קאַלטן שווייס, צוזאַמענגעדריקט אונטער דער שווערסטער לאַסט, ביַים גרעסטן קראַמפּ אין ליידיקן מאָגן – האָט ער געשוויגן!

באַשפּריצט פֿון פֿרעמדער בלאָטע, באַשפּיגן פֿון פֿרעמדע מיַילער, געיאָגט פֿון טראָטואַרן מיט דער שווערסטער לאַסט אַראָפּ אין גאַסן טשווישן דראָזשקעס, קאַרעטן און טראַמווייס, קוקנדיק יעדע מינוט דעם טויט אין די אויגן אַריַין – האָט ער געשוויגן!

ער האָט קיינמאָל נישט איבערגערעכנט, וויפֿל פּוד לאַסט עס קומט אויס אויף אַ גראָשן, וויפֿל מאָל ער איז געפֿאַלן ביַי יעדן גאַנג פֿאַר אַ דריַיער, וויפֿל מאָל ער האָט שיר נישט די נשמה אויסגעשפּיגן, מאָנענדיק זיַין פֿאַרדינסט; ער האָט נישט גערעכנט, נישט זיַין, נישט יענעמס מזל, נאָר געשוויגן!

זיַין אייגן פֿאַרדינסט האָט ער אויך נישט הויך געמאָנט! ווי אַ בעטלער האָט ער זיך ביַי דער טיר געשטעלט, און אין די אויגן האָט זיך אַ הינטישע בקשה געמאָלט! ״קום שפּעטער״ און ער איז פֿאַרשוווּנדן שטיל ווי אַ שאָטן, כּדי שפּעטער נאָך שטילער אויסצובעטלען זיַין פֿאַרדינסט!

ער האָט אַפֿילו געשוויגן, ווען מען פֿלעגט אים אָפּריַיסן פֿון זיַין פֿאַרדינסט, אָדער אַריַינוואַרפֿן אַ פֿאַלשע מטבעה!...

ער האָט אַלץ געשוויגן...

– מיינט מען דאָך טאַקע מיך! טרייסט זיך באָנטשע.

– איין מאָל – פֿירט וויַיטער דער מליץ יושר נאָך אַ טרונק וואַסער – איז אין זיַין לעבן אַן ענדערונג געשען... עס איז דורכגעפֿלויגן אַ קאָטש אויף גומענע רעדער מיט צעפּלאָשעטע פֿערד... דער שמיַיסער איז שוין לאַנג פֿון וויַיטנס געלעגן מיט אַ צעשפּאָלטענעם קאָפּ אויפֿן ברוק... פֿון די דערשראָקענע פֿערדס מיַילער שפּריצט דער שוים, פֿון אונטער די פּאָדקאָוועס יאָגן זיך פֿונקען, די אויגן בלישטשען ווי ברענענדיקע שטורקאַצן אין אַ פֿינצטערער נאַכט – און אין קאָטש זיצט נישט טויט נישט לעבעדיק אַ מענטש!

און באָנטשע האָט די פֿערד פֿאַרהאַלטן!

און דער געראַטעוועטער איז געווען אַ ייִד אַ בעל-צדקה און האָט באָנטשען די טובֿה נישט פֿאַרגעסן!

ער האָט אים דעם געהרגעטנס ביַיטש איבערגעגעבן; באָנטשע איז אַ שמיַיסער געוואָרן! נאָך מער – ער האָט אים חתונה געמאַכט, נאָך מער – ער האָט אים אַפֿילו מיט אַ קינד פֿאַרזאָרגט –

און באַנטשע האָט **אַלץ** געשוויגן!

– מיך מיינט מען, מיך! באַפּעסטיקט זיך באָנטשע אין דער דעה, און האָט דאָך נישט די העזה אַן אויג צו וואַרפֿן אויפֿן בית-דין של מעלה״...

ער הערט זיך ווײַטער איַין צום מלאך מליץ:

– ער האָט געשוויגן אַפּילו ווען זײַן בעל-טובֿה האָט אין קורצן באַנקראָטירט און אים זײַן לוין נישט באַצאָלט...

ער האָט געשוויגן אַפּילו ווען דאָס ווײַב איז פֿון אים אַנטלאָפֿן און איבערגעלאָזט אים אַ קינד פֿון דער ברוסט...

ער האָט געשוויגן אַפּילו מיט פֿופֿצן יאָר שפּעטער, ווען דאָס קינד איז אויסגעוואַקסן און גענוג שטאַרק געווען – באָנטשען אַרויסצוּוואַרפֿן פֿון שטוב...

– מיך מיינט מען, מיך! פֿרייט זיך באָנטשע.

– ער האָט אַפּילו געשוויגן – הייבט אָן ווייכער און טרויעריקער דער מלאך מליץ – ווען דער אייגענער בעל-טובֿה האָט זיך מיט אַלע אויסגעגלײַכט, נאָר אים קיין גראָשן סחירות נישט צוריקגעגעבן – און אַפּילו דעמאָלט, ווען ער איז באָנטשען (ווײַטער פֿאָרנדיק אויף אַ קאָטש מיט גומענע רעדער און פֿערד ווי לייבן) איבערגעפֿאָרן....

ער האָט אַלץ געשוויגן! ער האָט אַפּילו דער פּאָליציי נישט געזאָגט, ווער עס האָט אים צורעכטגעמאַכט...

ער האָט געשוויגן אַפּילו אין שפּיטאָל, ווו מען מעג שוין שרײַען!

ער האָט געשוויגן אַפּילו ווען דער דאָקטאָר האָט אָן פֿופֿצן קאָפּעקעס נישט געוואָלט צוגיין צו זײַן בעט, און דער וועכטער, אָן פֿינף קאָפּעקעס - טוישן אים די וועש!

ער האָט געשוויגן בײַם גוססן – ער האָט געשוויגן בײַם שטאַרבן!.... קיין וואָרט קעגן גאָט, קיין וואָרט קעגן לײַט!

– דיקסי!

באָנטשע הייבט אָן ווײַטער צו ציטערן אויפֿן גאַנצן לײַב. ער ווייסט אַז נאָכן מליץ יושר גייט דער קטיגור! ווער ווייסט וואָס ד ע ר וועט זאָגן! באָנטשע אַליין האָט זײַן לעבן נישט געדענקט. נאָך אויף יענער וועלט האָט ער יעדע מינוט די פֿרִיערדיקע פֿאַרגעסן... דער מלאך-מליץ האָט אים אַלץ דערמאָנט....ווער ווייסט וואָס דער קטיגור וועט אים דערמאָנען!

– רבותי! הייבט אָן אַ שאַרף-שטעכנדיק-ברִיענדיק קול – נאָר ער האַקט אָפּ –

– רבותי, הייבט ער נאָך אַ מאָל אָן, נאָר ווייכער און האַקט ווײַטער אָפּ.

ענדלעך הערט זיך, פֿון דעם אייגענעם האַלדז אַרויס, כּמעט אַ ווייך קול:

– רבותי! ער האָט געשוויגן! וועל איך אויך שווײַגן!

עס ווערט שטיל – און פֿון פֿאָרנט הערט זיך אַ נײַע ווייכע ציטערדיקע שטימע:

– באָנטשע, מײַן קינד באָנטשע! רופֿט אים ווי אַ האַרפֿע... מײַן האַרציק קינד באָנטשע!

אין באָנטשען צעוויינט זיך דאָס האַרץ...ער וואָלט שוין אַצינד די אויגן געעפֿנט, נאָר זיי זענען פֿאַרפֿינצטערט פֿון טרערן... עס איז אים אַזוי זיס-וויינענדיק קיין מאָל נישט געווען... ״מײַן קינד,״ ״מײַן באָנטשע״ – זײַט די מוטער איז געשטאָרבן, האָט ער אַזאַ קול און אַזוינע ווערטער נישט געהערט –

– מײַן קינד! פֿירט װײַטער דער אַבֿ-בית-דין – דו האָסט אַלץ געליטן און געשװיגן! עס איז נישטאָ קיין גאַנץ גליד, קיין גאַנץ ביינדל אין דײַן לײַב אָן אַ װוּנד, אָן אַ בלוטיק אָרט, עס איז נישטאָ קיין איין באַהאַלטן אָרט אין דײַן נשמה, װוּ עס זאָל נישט בלוטן... און דו האָסט אַלץ געשװיגן...

דאָרט האָט מען זיך נישט פֿאַרשטאַנען דערויף! דו אַליין האָסט גאָר אפֿשר נישט געװוּסט, אַז דו קענסט שרײַען, און אַז פֿון דײַן געשריי קענען יריחוס מויערן ציטערן און אײַנפֿאַלן! דו אַליין האָסט פֿון דײַן פֿאַרשלאָפֿענעם כּוח נישט געװוּסט...

אויף יענער װעלט האָט מען דײַן שװײַגן נישט באַלוינט, נאָר דאָרט איז דער עולם-השקר, דאָ, אויפֿן עולם-האמת װעסטו דײַן לוין באַקומען!

דיר װעט דאָס בית-דין של מעלה נישט משפּטן, דיר װעט עס נישט פּסקענען. דיר װעט עס קיין חלק נישט אויס- און נישט אָפּטיילן: נעם דיר, װאָס דו װילסט! אַ ל ע ס איז דײַן!

באָנטשע הייבט דאָס ערשטע מאָל די אויגן אויף! ער װערט װי פֿאַרבלענדט פֿון דער ליכט פֿון אַלע זײַטן. אַלעס בלאַנקט, אַלעס בלישטשעט, פֿון אַלעס יאָגן שטראַלן: פֿון די װענט, פֿון די כּלים, פֿון די מלאָכים, פֿון די דינים! סאַמע ענגלען!

ער לאָזט די מידע אויגן אַראָפּ!

– טאַקע! – פֿרעגט ער מסופּק און פֿאַרשעמט.

– זיכער! – ענטפֿערט פֿעסט דער אַבֿ-בית-דין! זיכער, זאָג איך דיר, אַז אַלעס איז דײַן. אַלעס אין הימל געהער צו דיר! קלײַב און נעם, װאָס דו װילסט, דו נעמסט נאָר בײַ דיר אַליין!

– טאַקע? פֿרעגט באָנטשע נאָך אַ מאָל, נאָר שוין מיט אַ זיכערן קול.

– טאַקע! טאַקע! טאַקע! – ענטפֿערט מען אים אויף זיכער פֿון אַלע זײַטן.

– נו, אויב אַזוי – שמייכלט באָנטשע – וויל איך טאַקע אַלע טאָג, אין דער פֿרי אַ הייסע בולקע מיט פֿרישער פּוטער!

דינים און מלאָכים האָבן אַראָפּגעלאָזט די קעפּ פֿאַרשעמט; דער קטיגור האָט זיך צעלאַכט.

באַאַרבעט און צוגעגרייט פֿון לאָה קריקון, לעאָנאַרד פּראַגער, נח מילער און רפֿאל פֿינקל

Copyright © 2001 Noyekh Miller and Leonard Prager
All Rights Reserved